

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Notesbog 15

Citation: Kierkegaard, Søren: "Notesbog 15", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001, s. 2v. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-not15-txt-shoot-idd0458fe9-a3a2-4f05-9e57-891443246867.pdf> (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 19

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Not15:1

Mit Forhold til »hende«.

d. 24 Aug 49.

noget Digterisk.

Not15:2

* Infandum me jubes, Regina, renovare dolorem.

Not15:3

Hende skyldes ogsaa den Replik om mig: det ender vistnok med, at Du bliver Jesuit.

Not15:4

#

*Regine Olsen. -Jeg saae hende først hos Rørdams. Der saae jeg hende egl. i den første Tid, da jeg ikke kom til Familien. (Bollette Rørdam har jeg i en vis Forstand noget Ansvar mod; ligesom jeg forresten ogsaa tidligere vistnok havde et Indtryk af hende, og maaskee ogsaa bibragt hende et saadant om end i al Uskyldighed og reent intellectuelt.).

[a] NB. I de senere Journaler, dem fra ifjor og iaar, findes hist [og] her en enkelt Bemærkning om hende.

Allerede før min Fader døde, var jeg besluttet paa hende. Han døde. Jeg læste til Examen. I al den Tid lod jeg hendes Tilværelse slynge sig ind i min.

I Sommeren 40 tog jeg theol. Embedsexamen.

Gjorde saa ganske udendvidere en Visit i Huset. Jeg reiste til Jylland og fangede maaskee allerede den Gang lidt efter hende.

[b] fE ved at laane dem Bøger i min Fraværelse og ved i en enkelt Bog at foranledige dem til at læse et bestemt Sted.

I Aug kom jeg tilbage. Tiden fra 9 Aug til i Septbr, kan i strengere Forstand siges at være den Tid, i hvilken jeg tilnærmede mig hende.

D. 8 Septbr. gik jeg hjemme fra med fast Fortsættat ville afgjøre det Hele. Vi mødtes paa Gaden lige udenfor deres Huus. Hun sagde der var Ingen hjemme. Jeg var dumdrøst nok til at forstaae just dette som en Invitation, som hvad jeg behøvede. Jeg gik op med. Der stod vi To ene i Dagligstuen. Hun var lidt urolig. Jeg bad hende at spille lidt for mig som hun ell. gjorde. Hun gjør det, men det vil ikke lykkes mig. Da tager jeg pludselig Nodebogen, lukker den ikke uden en vis Heftighed i, kaster den hen af Klaveret og siger: aah, hvad bryder jeg mig om Musik; det er Dem, jeg søger, Dem jeg har søgt i 2 Aar. Hun blev taus. Forøvrigt har jeg Intet gjort for at bedaare hende; jeg har endog advaret mod mig selv, mod mit Tungsind. Og da hun talte om et Forhold til Schlegel, sagde jeg: saa lad dette Forhold være en Parenthes.^d Hun blev væsentligen taus. Jeg gik endeligen, thi jeg havde været angst nok for, at Nogen skulde være kommet og have fundet os Tvende og hende saaledes urolig. Jeg gik umiddelbart op til Etatsraad[en]. Jeg veed det jeg var i en forskrækkelig Angst for at have gjort for stærkt et Indtryk paa hende, samt for, at paa nogen Maade mit Besøg skulde give Anledning til Misforstaaelse, vel endog til Skade for hendes Rygte.

Faderen sagde hverken ja ell nei, men var dog villig nok, som jeg let forstod. Jeg forlangte en Samtale; jeg fik den d. 10 Septemb. Eftermiddag. Jeg har ikke sagt eet eneste Ord for at bedaare – hun sagde ja.

Øieblikkeligt overtog jeg Forholdet til hele Familien. Min Virtuositet blev især anvendt mod Faderen, hvem jeg forresten altid har holdt saare meget af.

Men indefter; anden Dagen saae jeg, at jeg havde grebet fejl. En Poeniterende som jeg var, mit vita ante acta, mit Tungsind det var nok.

Jeg har lidt ubeskriveligt i den Tid.

Hun syntes Ingenting at bemærke. Hun blev tværtimod tilsidst saa overmodig, at hun engang erklærede, at hun havde taget mig af Medlidenhed, kort jeg har neppe kjendt et saadant Overmod.

Dette blev i en Forstand det Farlige. Tager hun sig det ikke nærmere, tænkte jeg, end at hun, som hun selv sagde engang »hvis hun troede det var af Vane jeg kom, saa vilde hun strax slaae op« tager hun sig det ikke nærmere: saa er jeg hjulpen. Nu kom jeg til Fatning. I en anden Forstand tilstaaer jeg min Svaghed, at hun dog et Øieblik gjorde mig vred.

Nu satte jeg Kræfter i Bevægelse – hun giver for Alvor efter, og lige det Modsatte skeer, den meest extreme Hengivelse af Tilbedelse.

[c] NB. Dette var dog nok først d. 10de hun talte om Schlegel, thi d. 8 sagde hun ikke eet Ord.

d thi jeg har jo dog første Prioritet.

[e] Noget jeg dog til en vis Grad selv var Skyld i ell. bærer Ansvar for, fordi jeg selv kun altfor klart overskuende Forholdets Vanskelighed og indseende at der maatte bruges den stærkeste

Magt for at tvinge mit Tungsind igjennem, hvis det var muligt, havde sagt til hende: hengiv Dig, ved Stolthed gjør Du mig Sagen let. Et aldeles sandt Ord, oprigtigt mod hende, og tungsindigt forrædersk mod mig.

Naturligt, nu vaagner igjen mit Tungsind, thi hendes Hengivelse er atter at jeg faaer »Ansvaret« efter størst mulige Maalestok – medens hendes Stolthed gjorde mig tilnærmelsesviis fri for [»]Ansvaret« – jeg seer det maa briste. Min Dom er, og min Tanke var, at det var Guds Straf over mig.

Ganske klar over hvad Indtryk hun reent erotisk har gjort paa mig, kan jeg ikke blive. Thi vist er det, det at hun havde givet sig næsten tilbedende hen, bedet mig om at elske hende, det havde rørt mig i den Grad, at jeg vilde vove Alt for hende. Dog hvor høit jeg elskede hende, viser dog ogsaa dette, at jeg bestandigt har villet skjule det for mig, hvor meget hun egl. har rørt mig, hvilket dog egl. ikke forholder sig til det Erotiske.

Havde jeg ikke været en Poeniterende, ikke haft mit vita ante acta, ikke været tungsindig – Forbindelsen med hende vilde have gjort mig saa lykkelig, som jeg aldrig havde drømt om at blive. Men selv forsaavidt jeg, fordi jeg desto værre var Den, jeg er, maatte sige, at jeg kunde blive lykkeligere i Ulykke uden hende, end med hende – hun havde rørt mig, og jeg havde gjerne, heller end gjerne gjort Alt.

Men der var en guddommelig Protest, saaledes forstod jeg det. Vielsen. Jeg maatte fortie uhyre meget for hende, basere det Hele paa en Usandhed.

Jeg skrev hende til og sendte hendes Ring. Billeten findes ordret i » *det psykologiske Experiment*«. Jeg har med Flid ladet det være reent historisk; thi jeg har Ingen talt til derom, ikke til een Eneste, jeg som er tausere end Graven. Skulde hun faae Bogen at see, vilde jeg just, at hun skulde mindes derom.

Hvad gjør hun? Hun overskrider i qvindelig Fortvivlelse Grændsen. Hun har aabenbart vidst, at jeg var tungsindig, hun har meent at ængste mig til det Yderste. Det Modsatte skete. Vistnok ængstede hun mig til det Yderste; men nu reiste min Natur sig gigantisk for at ryste hende af. Der var kun Eet at gjøre: at støde fra af al Magt.

Det var en frygtelig kvalfuld Tid – at maatte være saaledes grusom, og saa at elske som jeg gjorde. Hun streed som en Løvinde; havde jeg ikke meent at have en Guddommelig Modstand hun havde seiret.

[f] Lidt af hvordan det hang sammen med mig, har hun dog anet. Thi oftere faldt denne Replik: Du bliver dog aldrig glad, saa kan det jo hverken gjøre Dig fra ell. til, om jeg faaer Lov at blive hos Dig. Hun sagde ogsaa engang: at hun aldrig skulde spørge mig om Noget, naar hun blot maatte blive hos mig.

[g] Nogle enkelte Replikker ere ogsaa faktiske. Fe den om at det dog ikke er sagt, at man bliver feed ved at gifte sig, at jeg har kjendt En (her nævnte jeg min Fader saa forsaavidt er Historien anderledes og holdt anderledes) som var gift to Gange og ikke blev feed. Den Replik: at man kan hæve en Forlovelse paa to Maader saa vel ved Hjælp af Agtelse som ved Hjælp af Kjerlighed. Hendes Replik: jeg troer egl. at Du er gal.

[h] I disse Bedragets to Maaneder iagttag jeg den Forsigtighedens Omsorg med Mellemrum at sige ligefrem til hende: giv efter, slip mig; Du holder det ikke ud. Dertil svarede hun lidenskabeligt, at hun hellere vilde holde Alt ud end slippe mig. Jeg foreslog ogsaa at give Sagen den Vending, at det var hende, der slog op med mig, for at spare hende alle Krænkelser. Det vilde hun ikke, hun svarede, at naar hun holdt det Andet ud, holdt hun vel ogsaa det ud, og ikke usocratisk bemærkede hun, at der var vel Ingen, der vilde

lade hende det mærke i hendes Nærværelse, og hvad de sagde om hende i hendes Fraværelse kunde jo være det Samme.

Saa brast det, omtrent to Maaneder efter. Hun blev fortvivlet. For første Gang i mit Liv skjendte jeg. Det var det Eneste, der var at gjøre.

Fra hende gik jeg umiddelbart i Theateret, fordi jeg vilde træffe Emil Boesen (Deraf blev i sin Tid lavet den Historie, som fortaltes i Byen, at jeg skulde have sagt til Familien, idet jeg tog mit Uhr op, om De havde mere at sige, at De da vilde skynde Dem; thi jeg skulde i Theateret). Acten var forbi. Idet jeg gaaer ud af 2^{det} Parquet, kommer Etatsraaden fra første Parquet og siger: maa jeg tale med Dem. Vi fulgtes ad hjem til ham. Han er fortvivlet. Han sagde: det bliver hendes Død, hun er ganske fortvivlet. Jeg sagde: jeg skal nok bringe hende i Ro; men Sagen er afgjort. Han sagde: jeg er en stolt Mand; det er haardt; men jeg beder Dem slaae ikke op med hende. I Sandhed han var stor; han rystede mig. Men jeg blev ved Mit. Jeg spiste til Aften med Familien. Talte med hende, da jeg gik. Næste Morgen fik jeg Brev fra ham, at hun ikke havde sovet om Natten, at jeg maatte komme og see til hende. Jeg kom og talte hende til Rette. Hun spurgte mig: vil Du aldrig gifte Dig. Jeg svarede: jo om ti Aar, naar jeg faaer raset ud, saa maa jeg have en ungløbs Frøken til at forynges. En nødvendig Grusomhed. Saa sagde hun: tilgiv mig hvad jeg har gjort mod Dig. Jeg svarede: det var jo mig, der skulde bede saa. Hun sagde: lov at tænke paa mig. Det gjorde jeg. Hun sagde: kys mig. Det gjorde jeg – men uden Lidenskab. Forbarmende Gud.

Saa skiltes vi ad. Jeg tilbragte Nætterne grædende i min Seng. Men var om Dagen den Sædvanlige, mere kaad og vittig end nogensinde det var nødvendigt. Min Broder sagde til mig: at han vilde gaae ned til Familien og vise Dem, at jeg ikke var en Skurk. Jeg sagde: gjør Du det, jager jeg Dig en Kugle gennem Hovedet. Det bedste Beviis for, hvor dybt Sagen beskæftigede mig.

Jeg reiste til Berlin. Jeg leed saare meget. Hende mindedes jeg hver Dag. Jeg har ubetinget indtil Dato holdt det: hver Dag idetmindste een Gang at bede for hende, ofte to Gange, foruden hvad jeg ellers har tænkt paa hende.

Da Baandet brast, var mit Indtryk dette: enten styrter Du Dig i vild Adspredelse – ell. absolut Religieusitet, af en anden Art end Præstens Melange.

» *Forførerens Dagbog*« er skrevet for hendes Skyld for at støde fra. Forordet til de *to opbyggelige Taler* er beregnet paa hende, som meget Andet, Bogens Datum, Dedicationen til Fader. Og i Bogen selv findes svage Vink.^o Hun har læst den, det veed jeg af

[i] Hun fremtog en lille Seddel, hvorpaa stod et Ord af mig, hvilken hun pleiede at bære paa sit Bryst, den fremtog hun og rev den stille i Smaastykker og sagde: saa har Du dog ogsaa drevet et rædsomt Spil med mig.

[j] Hun sagde: holder Du da slet ikke af mig; jeg svarede: ja, naar Du bliver saaledes ved, saa holder jeg ikke af Dig.

[k] Hun sagde blot det ikke maa være for sildig, naar Du fortryder det – hun sigtede til Døden. Jeg maatte grusomt gjøre en Spøg dermed, og sagde om hun meente, at jeg skulde komme ligesom Wilhelm i Lenore.

[l] At træde ud af Forholdet som en Skurk om muligt en topmaalt Skurk, var det Eneste, der var at gjøre for at arbeide hende flot, og give hende Fart til et Ægteskab; men det var tillige det udsøgte Galanterie. Med min Behændighed havde det sandeligen været let nok at trække mig tilbage paa billigere Vilkaar. – At denne Adfærd er Galanterie, har det unge Msk. hos Constantin Constantius udviklet og jeg er enig med ham.

[m] Det er sandt. Den Dag jeg saa modtog alt mit Tøi o: s: v: fra hende, skrev jeg et Brev til Etatsraaden, det sendtes uaabnet tilbage.

[n] » *Forførerens Dagbog*« var vistnok beregnet paa at støde fra – og jeg veed nok hvad jeg gennemgik for Agonier i Anledning af Udgivelsen, fordi min Tanke var som min Hensigt, at hidse alle Mskers Forbittrelse mod mig, noget der rigtignok aldeles mislykkedes især hvad Publikum

Sibbern.

angaaer, der jublende modtog mig, hvad der har bidraget til at forøge min Foragt for Publikum – men forsaavidt Nogen kom eller kommer til at tænke paa »hende«, var det tillige det meest udsøgte Galanterie, der overhovedet lader sig tænke. At være udseet af en Forfører er for en Kvinde hvad det er for en Frugt at Fuglen har hakket i den – thi Fuglen er Kjender. En »Elsker« er jo blind, hans Dom altsaa ikke objektiv, han seer maaskee Yndigheder og Differentser, som slet ikke ere til. Men en Forfører er Kjender. Og nu »Forføreren«, den absolute Kjender – og saa een eneste Pige: i Sandhed det er det største Galanterie, der lader sig tænke, men for dybsindigt til at blive populairt; det var end ikke et større Galanterie, at lade hiin eneste Pige omvende »Forføreren«, thi i samme Øieblik bliver han jo »Elsker«, blind, hans Dom upaalidelig. Hvad er saa alle disse Digteres Sange, der have ligefrem besjunget og forgudet den Elskede – og selv været »Elskeren«, hvad Vederhæftighed ligger der i deres Lovtale. Nei »Forføreren« – og saa een eneste Pige!

o om at opgive, om at man kun taber den Elskede, naar man faaer ham til at handle mod sin Overbeviisning.

Jeg var i Berlin kun et halvt Aar. Bestemelsen for min Reise var 1½ Aar. At jeg kom saa hurtigt maatte tildrage sig hendes Opmærksomhed. Ganske rigtigt hun søgte mig efter Mynsters Prædiken 1ste Paaskedag. Jeg undgik hende det var for at støde fra, at hun ikke skulde sætte sig fast i den Indbildning, at jeg paa Reisen tænkte paa hende. Desuden havde Sibbern sagt mig, at hun selv havde sagt, at hun ikke kunde taale at see mig. Dette saae jeg nu vel var usandt; men at hun ikke kunde taale at tale med mig, maatte jeg troe.

De afgjørende Sving i hendes Liv har hun dog vistnok forresten gjort under mine Auspicier. Kort før Forlovelsen med Schlegel fik hun Øie paa mig i en Kirke. Jeg lod hende beholde mine Øine. Hun nikkede to Gange. Jeg rystede paa Hovedet. Det betydede, mig maa Du opgive. Saa nikkede hun igjen, og jeg nikkede saa venligt som muligt, det betydede: min Kjerlighed beholder Du.

Da hun saa havde forlovet sig med Schlegel, mødte hun mig paa Gaden, og hilste saa venligt og indyndende som muligt. Jeg forstod hende ikke, thi jeg vidste den Gang Intet af Forlovelsen. Jeg saae blot spørgende paa hende, og rystede paa Hovedet. Vistnok har hun troet, at jeg vidste det, og søgt mit Bifald.

Den Dag der blev lyst for hende, sad jeg i Frelsers Kirke.

Not15:5

Nu [a] er Etatsraaden død. Hun haaber dog muligt paa at faae mig at see igjen, et Forhold til mig, et uskyldigt

[a] cfr etsteds i Journalen NB¹² henimod midtveis.

et kjerligt. O, den kjære Pige, ved Gud hellere end nogensinde vilde jeg see hende, tale med hende, glæde hende, hvis hun behøver det, begeistre hende. Hvad gav jeg ikke for, at jeg turde det, at jeg turde pynte hende ud i levende Live med den historiske Navnkundigheds Pynt, som er hende sikkert. Hun skal rangere blandt Pigerne. Og vigtigt er det, at jeg redigerer Sagen. Thi hendes Ægteskab bliver ell. en Mislighed, saa jeg let blev som en Satire, jeg der blev ugift, medens hun vilde døe af Kjerlighed.

O, hvor vilde det glæde mig, at tale med hende; og hvor formildende ogsaa for mit Guds-Forhold. I Muligheden er hun mig svær; i Virkeligheden let.

Men jeg tør det ikke. Hun har een Gang viist mig, hvor langt hun kan gaae ud over Grændsen. Et Ægteskab binder sandeligen ikke hende, naar der igjen gaaer Ild i hendes Lidenskab. Og farligt, farligt er det, at just min Sag er saa god. Ja havde jeg virkelig været en Skurk, saa var Sagen lettere.

Hendes Forhold til Schlegel er ingen Sikkerhed. Sæt hun i en vis Forstand kløgtigt har forstaaet, at dette var den eneste Maade, paa hvilken det kunde blive muligt at faae et Forhold til mig igjen; thi var hun forblevet ugift, vilde jo altid Spørgsmaalet om et Ægteskab komme op igjen. Sæt hun har meent at det var min Villie, at hun skulde gifte sig med Schlegel, at det var derfor jeg i de sidste to Maaneder talte saa meget om ham og om at hun skulde tage ham, om end paa en spøgende og drillende Maade. Og sandt nok, det var min Mening og mit Ønske. Men i saa Fald er jeg jo hende høiere end Forholdet til ham.

Vil Gud lade hende faae den Idee, selv at forlange, at jeg skal tale med hende: saa vil jeg vove det. Glæde mig, vil det, ja det er vist nok. Men kun i saa Fald tør jeg vove det. Forholdet vilde nu være fuldendt. ~~Thi Ægteskabet er min Anstød.~~ Et broderligt Forhold til hende vilde være mig en stor, stor Glæde!^c

Not15:6

En Palisander Piedestal har jeg selv ladet gjøre, medens jeg boede paa Nørregade paa 1ste Sal. Den er efter min opgivne Construction, og denne igjen efter Anledning af et Ord af hende den Elskelige i hendes Vaande. Hun sagde at hun gjerne vilde takke mig hele Livet igjennem for at maatte blive hos mig, om hun saa skulde boe i et lille Skab. Med Hensyn dertil er den dannet uden Hylder. – I denne findes Alt omhyggeligt gjemt, Alt, hvad der minder om hende og vil kunne minde hende om mig. Der findes ogsaa et Exemplar af Pseudonymerne til hende; der blev af

[b] Og dette vilde dog nok glæde hende: Navnkundigheden – hun der engang i sin tidligste Ungdom ønskede at være Skuespillerinde, at glimre i Verden; Æres-Opreisningen, hun der dog var saa stolt.

c Hvilken Glæde for mig at kunne glæde hende, hun som dog har lidt saa meget for min Skyld! Og hvor tungt, saaledes bestandigt at skulle vedblive at være grusom. Næsten hvor lumsk at gjøre Alt Mit for at fange hende ind i et Ægteskab, og saa at lade hende sidde der. Sæt hun har forstaaet sit Ægteskab som en Mulighed af et søsterligt Forhold til mig i hvem hun vel har seet en reen intellectuel Størrelse! Men vove Skridtet kan jeg ikke forsvare. Hun har engang viist, at hun kan vove sig over Grændsen, og paa den anden Side, ved at gifte sig har hun dog egl. emanciperet sig.

dem bestandigt kun taget to Velin-Exemplarer, eet for hende og eet for mig.

Iblandt mine Papirer vil ogsaa findes et Brev, bestemt til at aabnes efter min Død, som angaaer hende. Hende og min afdøde Fader skal Bøgerne samtligen helliges: mine Læremestere, en Oldings ædle Viisdom, og en Qvindes elskelige Uforstand.

Not15:7

I Sandhed, Religiositetens, og særligen Xstdommens Sag har vel Brug for et eenligt Menneske; men hvilken vidtløftig Historie med min Opdragelse, og hvor besynderligt dialektisk!

Not15:8

Dog falder det ikke hende ind, saa maa jeg vel opgive det. Underligt er det forøvrigt, at hun ikke har lært mig saa meget at kjende, at hos mig dreier Alt sig om Ansaret. Derfor vilde jeg ogsaa saa gjerne have havt, at hun skulde have været Den, som hævede Forlovelsen.

Hun er vel nu dog lykkelig gift med Schlegel; han har gjort Lykke, det vil opmuntre hende som et Styrelsens Bifald til deres Forbindelse. Mig er Verden imod i en vis Forstand, maaskee hun dog finder Mening i den Forklaring, at det er lidt Straf over mig. Imidlertid, just Verdens Modstand kunde, farligt nok, vel give mig et nyt Værd i hendes Øine.

Not15:9

Forsaavidt det er sandt, hvad Jfr. Dencker har fortalt mig (og Jfr. D. har jeg stundom saadan benyttet til at faae sagt hvad jeg vilde have sagt, Alt i Retning af at consolidere hendes Ægteskab) at hun har sagt: »at det var hun egentligen ikke vred paa mig for, at jeg havde hævet Forlovelsen; men den Maade, jeg havde gjort det paa« saa viser dette, at hun dog i temmelig høi Grad har Noget af denne qvindelige Glemsomhed, der er Umiddelbarhedens. Hun glemmer, at hun 2 Maaneder før det Afgjørende fik et Skilsmisse-Brev og i for mig saa ydmygende Udtryk som muligt – den Maade var der jo dog vel Intet at indvende mod. Men da var det hende, der i Mangel af at slaae op, slog saa fortvivlet bag ud, at jeg maatte trække et heelt Alphabet mere ud. Hun glemmer, at hun selv sagde, at hvis jeg kunde overbevise hende om, at jeg var en Skurk, vilde hun let finde sig i det Hele. Og nu klager hun over Maaden, formodentlig »den skurkeagtige Maade«. Og forøvrigt var den Maade ikke blevet brugt, saa vare vi vel endnu ifærd med at slaae op. Forsaavidt kan det være rigtigt at klage over »Maaden«, thi paa ingen anden Maade vilde det være

lykkedes mig.

Not15:10

I en vis Forstand er dog en Kvinde et forfærdeligt Væsen. Der er en Form af Hengivelse, der forfærder mit Væsen, fordi den er mit Væsen saa modsat: det er den qvindeligt-hensynsløse qvindelige Hengivenhed, forfærdelig fordi Qvindelighed just i een For[stand] er saa mægtigt bundet i Hensynet. Men sprænges det - og er saa den anden Part en Dialektiker med en tungsindig Phantasie og svær religieus Oppakning: i Sandhed det er Forfærdeligt.

Not15:11

Hvad mig selv angaaer, da har jeg lært dette, at jeg har havt ikke Lidet af en Selvplager. Dette vil nu vel forandres.

[a] Og vist er det ogsaa, at jeg, hvis der nu kom et Forhold til hende istand, ubetinget vilde gjøre Begyndelsen med at skjende paa hende. For at hjælpe hende har jeg fundet mig [i] ja gjort Alt for i alle Andres Øine at synes en Skurk. Men sandeligen, hun bærer et stort Ansvar. Det er ikke hendes Fortjeneste, at jeg ikke bragtes formelig til Desperation. Og hvor elskelig hun end var i sin Fortvivlelse, og hvor villig, villig jeg tilgiver og glemmer som var det aldrig skeet: siges skal det dog til hende, dersom Forholdet skulde komme istand og der skulde være Sandhed deri.

Not15:12

Hvad Cornelia angaaer, da har hendes Forlovelse i en vis Forstand bedrøvet mig. Hun var en sjelden ægte Qvindelighed. Blot dette ene Træk af ædel qvindelig Eenfold. Da alle Kløgtige let forstode, at jeg var en Skurk, og enhver Kløgtig smigrede sig selv med at kunne ganske forstaae det: da sagde hun: jeg kan ikke forstaae Mag. K.; men jeg troer, at han alligevel er et godt Menneske. I Sandhed et mægtigt Ord, der ogsaa imponerede mig. Men Cornelia hører ideelt med til Gruppen: Regine. Der skulde hun være blevet, og digterisk var hun blevet at forevige. Nu er hun forsaavidt tabt.

Regine skulde og burde giftes. Dette er det Eneste, der er digterisk sandt. Og om hun selv vil sige til mig, at hun havde gjort det af Forbittrelse mod mig o: D:, saa vilde jeg sige: Snik, Snak, hvad forstaaer en saadan lille Jomfrue sig paa hvad hun gjør. Du har gjort noget ganske Overordentligt, gjort en Velgjerning mod mig, just ved dette Skridt hjulpet mig. Og derfor veed jeg at Du har gjort det af Kjerlighed for mig, selv om Du vilde paastaae, at Du aldrig havde tænkt derpaa. Men siig sømmede det sig for Dig at handle smaaligt, i pianket Fruentimer-Stiil, ell. troer Du, at jeg kan tænke smaaligt. Det Smaalige er det Eneste, jeg ikke kan forstaae. Historisk betragtet af en Drønnert har hun et Faktum mod sig: sit Ægteskab. Min Interpretation, der ubetinget er den

eneste sande, gjør den til hvad den er: et Plus. Hun rangerer i første Forhold ved sin Tro: at have Qvindelighed nok til at troe et Menneske, der saaledes handlede mod hende og saaledes forvirrede Alt for hende. I andet Forhold rangerer hun ved rigtigt at have fattet Pointet, at hun havde at gifte sig. Det er dette, der saa let kan sees feil af. Saaledes forstaaet smerter det mig, at jeg jo nu er i Fordelen, jeg den Ugifte, og at jeg ikke kan komme til at indsætte hende i hendes Ret ved min Interpretation af, at det just var det hun skulde gjøre.

Not15:13

Opgjørelse.

Hendes Tanke har vistnok været denne. Han holder i Grunden af mig; han er forlovet med mig; jeg elsker ham kun altfor høit: hvorfra i al Verden kommer saa denne Collision, det maa jo være Galskab, et Tungsind der grændser til Galskab. Ergo sætter jeg Alt ind paa at sprænge. Fortræffeligt, qvindeligt aldeles sandt – at det var en religious Collision maatte nødvendigviis undgaae hende, som slet ikke var religieust udviklet, og allermindst til at ane den Art religieuse Collisioner. Alt er ypperligt og hun er stor ved den qvindelige Uforfærdethed med hvilken hun vover at storme paa. Desuden havde hun jo paa en Maade mit eget Vink desangaaende. Jeg vidste, skulde hun tilgavns blive mig farlig, som hun fortjente det, den Elskelige, skulde Sagen blive for mig til høieste Priis, saa maatte hun passe paa, at stride ved Hjælp af Hengivelse. Det har hun gjort^a, og mesterligt qua Qvinde.

a , det yndige Barn,

Hvad mig angaaer, da er det Loven for hele mit Liv, det kommer igjen paa alle de afgjørende Punkter: som hiin General, der selv commanderede da han blev skudt, saaledes har jeg altid selv commanderet, naar jeg skulde saares. Men Fægtningen selv, som hun havde at udføre, var i stor Stiil og beundringsværdig. Jeg gav hende paa en Maade Buen i Haanden, jeg lagde selv Pilen paa, viste hende, hvorledes hun skulde sigte – min Tanke var – og det var Kjerlighed – enten bliver jeg Din, eller Du skal faae Lov til at saare mig saa dybt, saare mig i mit Tungsind og i mit Guds-Forhold, saa dybt, at jeg, skjøndt adskilt fra Dig, dog bliver Din.

Men hvilket Mønster af ulykkelig Elskov! Det er ikke som fE med Goethes Frederikke, der afslaaer ethvert Ægteskab, fordi det maa være en Pige nok at have elsket Goethe. Lige omvendt er det mit Liv, der kommer til at accentuere hende. Og det er mig, der gjør Alt, Alt, for at faae hende gift.

En saadan Collision er utænkelig, hvis den ikke er en religious Collision. Thi var det min Stolthed o: D:, min Nydelsessyge o: D:, saa vilde jo umuligt mit Liv komme til at udtrykke, at jeg accentuerer hende som

den Eneste.

Hun gifter sig – og nu er Forholdet aldeles normalt.

Not15:14

Om hende er der^a Intet at sige, ikke eet Ord, ikke eet eneste, uden til hendes Ære og Priis. Det var et yndigt Barn, et elskeligt Væsen, ret som beregnet paa, at et Tungsind som mit kunde have havt sin eneste Glæde af at fortrylle hende.

Yndig var hun, da jeg første Gang saae hende, elskelig i Sandhed elskelig i sin Hengivelse, rørende, i ædel Forstand rørende i sin Sorg, ikke uden Høihed i Skilsmisssens sidste Øieblik, barnlig først og sidst; og^b Eet fandt jeg altid hos hende, Eet, som vilde være mig nok til den evindelige Lovtale: Taushed og Inderlighed; og een Magt havde hun: et tilbedende Blik, naar hun bønfuldt, som kunde røre Stene; og lyksaligt var det at fortrylle hende Livet, lyksaligt at see hendes ubeskrivelige Lyksalighed.

Der er skeet en himmelraabende Uret mod hende, ved at rive hende ud i Forholdet til mig, i rædsomme Optrin, der vare som beregnede paa aldeles at tilintetgjøre Indtrykket af hende. Gud tilgive mig! Jeg maatte krænke, og forlade hende, jeg maatte først i de to sidste Maaneder være grusom, for om muligt at hjælpe hende. Dette var dog maaskee tungest for mig. Jeg har maattet fortsætte denne Grusomhed, sandeligen i den redeligste Mening. Hun har i sin Tid vistnok lidt ubeskrivelig; hun vilde tilgive mig!

Den Elskede var hun. Min Tilværelse skal accentuere ubetinget hendes Liv, min Forfatter-Virksomhed ogsaa kunne betragtes som et Monument til hendes Ære og Priis. Jeg tager hende med til Historien. Og jeg der tungsindigt havde kun eet Ønske at fortrylle hende: der er det mig ikke negtet; der gaaer jeg ved hendes Side; som en Cerimoniemester fører jeg hende i Triumph og siger: behager at gjøre lidt Plads for hende, for »vor egen kjære, lille Regine.«

Not15:15

Jeg har engang bedet Gud om hende, som om en Gave, den kjereste; jeg har ogsaa i Øieblikke, naar jeg øinede Muligheden af at realisere et Ægteskab, takket Gud for hende som for en Gave; jeg har senere maatte betragte hende som Guds Straf over mig: men altid har jeg henført hende til Gud, redeligt fastholdt det, ogsaa da naar hun gjorde Alt for fortvivlet at lade mig føle min Overlegenhed.

Og i Sandhed Gud straffer frygteligt! For en besværet Samvittighed hvilken rædselsfuld Straf! At holde dette

a , især da fra det Øieblik hendes Overmod forklarede sig til Hengivelse,

b trods det kløgtige lille Hoved^a

a Anm. Hende skyldes den Fortælling om en Pige og en Karl, der talte om en anden Pige, der havde slaaet op med sin Kjereste, og tilføjede hun: det var underligt, thi han havde saadan gode Klæder. – Ogsaa fortalte hun Historien om Frue Munter, der løb bort med Pollon, at hun selv gik ind til hendes Mand og sagde: ja, det er vel lige saa godt, at jeg selv siger Dig det: jeg er gift med Pollon.

a Anm. Dette var da ogsaa egentligen hendes Mening, thi hun sagde flere Gange, at det var min Stolthed, der var Skyld i at jeg vilde forlade

yndige Barn i sin Haand, at kunne fortrylle hende Livet, at see hendes ubeskrivelige Lyksalighed, den Tungsindiges høieste Lykke – og saa at fornemme denne dømmende Stemme i sit Indre »Du har at slippe hende«, det er Din Straf, og den skal skærpes ved at see alle hendes Lidelser, skærpes ved hendes Bønner og Taarer, hun som ikke aner, at det er Din Straf, men troer, at det er Din Haardhjertethed,^a der skal røres.

Indholdet af hiint Forlovelsens Aar var for mig egentlig: en ængstet Samvittigheds kvalfulde Overveielser, tør Du forlove Dig, tør Du gifte Dig – ak, og imidlertid gik hun det yndige Barn ved min Side og var – den Forlovede! Jeg var gammel som en Olding, hun ung som et Barn, men Evner havde jeg – ak, næsten desto værre! – til at fortrylle hende, og naar jeg skimtede Haab kunde jeg ikke negte mig den Glæde at fortrylle hende.^b Dog brydes maatte Forholdet, og grusom maatte jeg være for at hjælpe hende – see det er »Frygt og Bæven.« Saa frygteligt bliver Forholdet, at tilsidst det Erotiske er som var det der ikke, fordi Rædselen fører Forholdet ind under andre Categorier. Jeg var i den Grad en Olding, at hun blev som et elsket Barn, ligegyldigt næsten af hvilket Kjønn. See det er »Frygt og Bæven.« Og paastaae tør jeg, at jeg har ønsket Ægteskabet inderligere end hun; det havde for mig (lig hine Dæmoner i Eventyret) betydet, i blot menneskelig Forstand, min Frelse. Ak, men jeg maatte ikke komme i Havn, jeg skulde bruges paa en anden Maade. Et gaadefuldt Ord af hende var det derfor, et Ord hun ikke forstod, men jeg desto bedre, da hun i sin Vaande engang sagde: Du kan dog ikke vide, om det ikke kunde være godt for Dig selv, at jeg fik Lov at blive hos Dig. See det er Frygt og Bæven.

hende. Ogsaa sagde hun, at jeg var dog egentligen ikke god, men at hun alligevel ikke kunde lade være at elske mig og bede at maatte blive hos mig.

b der elskeligt var Barn, vedblev at være Barn, og trods al hvad hun havde lidt, var som et Barn, da vi skiltes ad.